

86. Od Sarajeva do Mostara i Gravose (Raguse.).

Prevod: Tibor Vrančić

Book Title: Austria-Hungary: Including Dalmatia and Bosnia; Handbook for Travellers.
Contributors: Karl Baedeker - author. Publisher: K. Baedeker. Place of Publication:
Leipzig. Publication Year: 1905.

Born: 11/3/1801

Birthplace: Essen, Germany

Began his own publishing business in Koblenz in 1827 specializing in guidebooks known for their historic information. The current business is run by his great-grandson, and has expanded to include automobile touring guides.

Died: 10/4/1859

177 1/2 milje. Željeznica (uskotračna pruga i djelomično mučna i u zraku) do (84 milje.) Mostara za 6 1/2-8 3/4 sati. (cijene karata 10 kruna 80 hellera, 8 kruna 10 hellera, 5 kruna 40 hellera.; dva puta dnevno); od Mostara to (93 1/2 milje.) Gravose (Dubrovnika), dva vlaka dnevno za 6-8 1/4 sati. (cijene karata od Sarajeva to Gravose 23 krune, 17 kruna 26 hellera, 11 kruna 50 hellera.). Ova zanimljiva trasa premošćuje lijepu planinsku oblast. Unaprijed bi se trebala ispitati veza vlaka s parobrodom u Gravosi ili Metkoviću.

Sarajevo,. — Željeznica donekle prati bosansku trasu, a zatim se odvaja na lijevo premošćujući Miljacku do (5 milja.) Ilidže (ogranak od 1 3/4 milje do banja). Zatim prelazi rijeke Željeznicu i Bosnu, koja izvire 2 milje na jugozapad. Nakon toga prolazimo podnožje Igman planine kod (7 milja.) Blažuja, grupu kuća sa velikim hanom te prolazimo krčmu u Križanjima (gdje se put grana za Busovaču i Travnik. Zatim kroz predivnu šumovitu dolinu za (11 milja.) Hadžiće i (15 1/2 milja.) Pazarić, gdje se može stići na Bjelašnicu za 2 sata jahanja. — Kada se pređe sedlo Vilovac (2307 stopa.), vlak stiže u (19 1/2 milje.) Tarčin (2126 stopa.), vojnu postaju na Lepenici. Na zapadu se uzdiže planina Bitovnja.

Ovdje se trasa počinje uspinjati na Ivan Planinu poprečnim grebenom koji odvaja dolinu Lepenica i Neretvu, te je prema tome na toj dionici osiguran zupčasti pogon vlaka (11 1/2 milja u ukupnoj razdaljini između Tarčina i Konjica), te je zbog toga na lokomotivi ugrađen pomični zupčasti kotač. Uspon je još strmiji između (21 1/2 milja.) Raštelice (2295 stopa.) i (24 milja.) Ivana (2870 stopa; željeznički restoran). Prijevoj Ivan Planine (3172 stopa.), vodorazvođe između Crnog i Jadranskog mora, a također i granica između Bosne i Hercegovine, je izbušen nekom vrstom tunela od čak 700 yardi dužine, između kojih se vlak brzo spušta niz divlju i romantičnu dolinu Treščanicu, koju prosjeca šest tunela i dva velika zavoja na prilazu stanicama Bradina, Brdjani, i Podorašac, do —

35milje. Konjica (924 stopa.; željeznički restoran, sa sobama), kotarski grad sa 2000 stanovnika, smješten u slikovitoj kotlini Neretve (pastrmka), koja je premošćena starim

turskim kamenim mostom. Ovdje je temperatura skoro za 10° Fahr. toplija nego o u Sarajevu. Oko 12 ½ milja na jugoistok leže Borke (Boračko Jezero; 1330 stopa.), ½ milje dugačko.

Vlak sada prolazi kroz divlju i romantičnu dolinu Neretve, oivičenu s desna planinama Čvrstnicom i Čabuljom, a s lijeva Prenjom (vidi niže), Porimom i Veležom. Na lijevo je rijeka — 49 milje. Rama, koja se utječe u dolinu istog imena.

53 ½ milje. Jablanica (665 stopa.; državna krčma, blizu stanice), vojna postaja sa barakama na visini, je dobra početna točka za planinsku turu i lovnu ekspediciju (brojne divokoze). Krstač, ¾ sata šetnjom prema istoku, pruža lijepu panoramu.

Planinski uspon (penjači bi trebali biti snabdjeveni alpskom opremom i cipelama s čavlama; postoje vodiči, 3 krune. po danu, unajmljuju se i plaćaju preko vlasnika hotela; obračunavaju i proviziju). Prenj Planina (6276 stopa; 8 sati.) je uspon prema jugu preko sela Glogošnica, (4 sata), Poldiruhe (2 sata), koliba za zaklon (4266 stopa), kada se stigne na vrh za 2 sata ukazuje se mnogo ljepši pogled nego na planinama Hercegovine, Crne Gore, Novog Pazara i Bosne; spuštanje do Jablanice za 5 sati. — Uspon na planinu Plassa (runolist, dio puta se mogu koristiti konji), prema zapadu, zahtjeva 6 ½ sati, kolibica za zaklon (2 ½ sata) vrh Veliko Sljeme (6890 stopa); spuštanje 5 sati.

Od Jablanice do Bugojna, 46 milje, kočija (7 sjedišta) dva puta tjedno od maja do kraja septembra za 8 ½ sati, 8 kruna; nosiljke oko 25 kruna. Pješaci kojima treba 2 dana za ovu atraktivnu ekskurziju mogu naći najpovoljnije prenoćište u u Prozoru (ne bi smjeli zaboraviti proviziju). Put slijedi željezničku trasu skoro do Rame (vidi dolje), zatim zaokreće prema sjeverozapadu, te se penje do ramske doline, sa padinama planine Bočina na lijevo, i rijekom na desno. Dalje kad se prođe pećina sa stalaktitima (desno). — 19 ½ milja je Prozor, muslimanski grad sa 1.100 stanovnika, poznat je po ruševinama kule. — Put dalje zavija prema sedlu Makljen (3685 stopa; lijep pogled), zatim je spuštanje kroz šumu do (34 milje) Gornjeg Vakufa, poznat po turskim kafenim mlinovima (3 krune po komadu); zatim preko zaravni do (46 milje) Bugojna,

Vlak prelazi Neretvu, prolazi tunel i ulazi u najslikovitiji klanac, na suprotnoj (desnoj) obali gdje je cesta visoko gore. Zatim prelazimo dolinu Glogošnice, sa predivnim pogledom na lijevo na planinu Prenj, te prolazimo tunel Glogošnica. Ispod ceste, na desnoj obali, lijep vodopad Praporca ili Komadina vrelo pada u Neretvu, a malo nakon toga pruga i cesta mijenjaju strane. Od ove točke do Raške Gore uzak i divlji klanac Neretve je poznak kao Veliki kanjon. 66 milje Drežnica, na ušću Drežanke, koja izlazi iz divljeg klanca, 72 ½ milje Raška Gora; 77 milje Vojno. Na lijevo su padine planine Velež (6450 stopa).

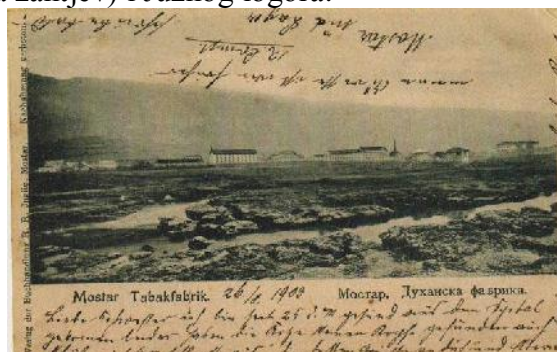
84 milje Mostar. — Željeznički restoran preko puta stanice sa sobama po cijeni od 1 krune 60 hellera. — Hoteli. NARENTA, 7 min. istočno od stanice na lijevoj obali Neretve, sobe po cijeni. 2 krune 40 hellera - 6 kruna, večera. 3 krune 40 hellera, omnibus 40 hellera; vrlo lijep sa vrtnim restoranom; Pošta na Rudolf-Platz. — Café Mikačić u Hauptstrasse; Café Stadt Wien u Sauerwaldgasse. — Kočije, cijene: u gradu za ½ sata

2 krune, svako dodatno ½ hr. 1 kruna; van grada cijena 2 krune 80 hellera i 1 kruna 40 hellera.

Mostar (194 stopa nadm.vis.), sa 14,400 stanovnika (polovina njih Muhamedanci), ima garnizon sa 2.000 ljudstva, je poslovni centar Hercegovine, i sjedište Rimokatoličkog i grčkog biskupa. Grad se proteže od sjevera prema jugu na obje strane Neretve između brda Hum na zapadu i Podvelež na istoku. Od 30 džamija jedino Karađoz džamija u Sauerwaldgasse ulici zaslužuje obilazak. —

Skrenuvši desno nakon napuštanja željezničke stanice za 3 minute stižemo na raskrsnicu. Ulica prema jugu, koja prati trasu pruge, vodi do rimokatoličke crkve i franjevačkog samostana (10 min.); Stephanie Allée, sa svojim vilama, vodi na zapad; na lijevo (istok) pratimo ulicu Franje Josipa, prelazimo Neretvu (sa hotelom Narenta na lijevo), te iza ulicom Sauerwaldgasse dolazimo na Carinu (7 min.) ili glavnu ulicu. Skrenuvši desno nakon toga, se nalazi bazar, koji je slabiji od sarajevskog, mada se po prilično jeftinim cijenama mogu nabaviti orijentalni tepisi, vezovi, mozaik srebrni radovi iz Livna, itd. Pratimo glavnu ulicu (s koje se skreće na lijevo prema grčkoj (pravoslavnoj) crkvi; (divan pogled) do trga kraj telegrafskog ureda (10 min.), kada se ukaže Kameni Most (15.stoljeće), sa dvije kule-kapije, koji ima jedan lučni raspon od 100 stopa, i koji premošćuje Neretvu (60 stopa visine), te dolazimo do rimokatoličke crkve (već spomenute gore) na desnoj obali. Glavna ulica vodi dalje na jug do državne Tvornice Duhana (ulaz moguć na zahtjev) i Južnog logora.

Prijatan pogled s drugog ili trećeg zavoja ceste na Humu (od željezničke stanice pa gore pomenutom Stephanie-Allée, zatim preko mosta na Radobolji, pa onda uspon na lijevo), još ljepši s vrha brda (1430 stopa; 1 ¼ sati), sa svojom malom utvrdom, koja se može posjetiti uz pratnju stražara. — 1 sat sjeverozapadno od mosta na Radobolji je vrelo Radobolje (gostiona), koje opskrbljuje vodom novi vodovodni sustav; kočija tamo i natrag 4 krune.

Može se učiniti i atraktivna ekskurzija na izvor Bune (8 milja na jugoistok, najbolje poslijepodne; kočija do Blagaja 1 sat vožnje, 8 kruna tamo i natrag). Slijedimo prašnjavu cestu na jug kroz plodnu zaravan okruženu stjenovitim planinama, prolazimo vojni Južni logor te skrećemo na lijevo na raskršću. S lijeve strane prolazimo državnu Stanicu za voće i grožđe i Jelačićeve vinske podruma te dolazimo u (7 ½ milja) Blagaj, nekoć značajno mjesto, sada muhamedansko selo. Otuda pješačkom stazom između poznatih ruševina kule Stjepangrada (zamoran uspon) na stijenu ulijevo, i dolazimo na Bunu, prolazimo mlinicu, dolazimo do napola srušene džamije, i (10 min.) kapelicu sa tijelom turskog sveca; ispred se nalazi veranda (ulaz 50 hellera), odakle imamo pogled na jamu sa stalaktitima u našoj blizini odakle Buna izvire.

Od Mostara do Avtovca, 59 ½ milje, kočija (sa dva sjedišta) vozi do Nevesinja za 5 ½ sati jednom na dan (cijena 6 kruna 40 hellera), zatim za Avtovac tri puta tjedno za 7 ½ sati vožnje (cijena 8 kruna 80 hellera). Od Blagaja put se uspinje serpentinama do monotonog platoa, prelazi sedlo Grebak (3640 stopa), te se spušta do (25 milja) Nevesinja, sa vojnom postajom. —

Vozeći se rubom obale Zalomke, prelazimo pustu oblast do (46 ½ milje) Fojnice (vojna postaja) te prelazimo Gacko Polje, zaravan dugu 9 milja do (56 ½ milja) Gacka (državna gostiona; konjski put do Foče); ½ sata na sjever je Klinje nasip preko doline. — 59 ½ milje Avtovac (vojna postaja). Odavde put vodi na jug prema (28 ½ milje) Bileku (Bileća) te dalje do (46 milje) Trebinja.

Željeznica ide desnom obalom Neretve podnožjem Huma; na lijevo blizu Blagaja vide se ruševine Stjepangrada (vidi gore), Planine postaju niže. 91 milje Buna (koja leži na lijevoj obali), nasuprot je ušće Bune (vidi gore). —

95 ½ milje Žitomišić (na desnoj obali), preko puta se vidi manastir (osnovan 1585). — 103 milje Dretelj, stanica za Počitelj, na lijevoj obali, mali muhamedanski gradić sa jednom značajnom kulom. — 105 milja Čapljina, 1 ¼ milje na jug leži Mogorjelo, sa vrlo

dobro očuvanim ostacima rimskog ljetnikovca blizu Neretve (na lijevo od trase željeznice).

